

Noorte Sotsiaaldemokraatide seisukohad noorte tööpuuduse vähendamiseks

Eesti riigi suurimaks väärtuseks on inimvara. Väärtus, mis kasvatab peale tugeva ja tööka põlvkonna, kelle teadmised põhinevad oskustel ja kogemustel. Selleks, et neid teadmisi saada, tuleb lisaks kooliharidusele omada ka tööharjumust ning töökogemust.

Statistikaameti hinnangul oli 2012. aastal 15-24 aastaste noorte tööpuuduse määraks 20,9% ning jaanuaris 2013 juba 23,1%. Kõrge töötuse määr oli ka ajend, miks 2013. aasta alguses kiitis Valitsus heaks noortegarantii põhimõtte. Sellele järgnes diskussioon ühiskonnas, kuid sisuliste muudatuste tegemiseni ei ole see siiani jõudnud.

Veelgi enam - Euroopa Elu-ja Töötingimuste Parandamise Fondi hiljutise uuringu hinnangul ei tööta ega õpi ligi kuuendik 15-29 aastastest Eesti noortest, mis teeb absoluutarvudesse tõlgendades kokku 40 000 noort. Riigina lasub meil kohustus kasvatada peale tugev põlvkond, kuid hetkel võime öelda, et tegevusetus on tekitanud uue sotsiaalse grupi, keda võib illustreerivalt kutsuda kadunud põlvkonnaks. See on grupp, kes vajab tuge selleks, et siseneda tööturule, kuid kes tuge saamata liigitatakse kergekäeliselt sotsiaalabi vajavate inimeste hulka.

2013. aasta teises pooles on noorte tööpuuduse määr küll langenud, kuid see ei tulene tööturu meetmetest vaid üleüldisest majanduskliima muutumisest. Alates aasta algusest, millal valitsus kirjutas alla noortegarantiile, ei ole välja tulnud meetmetega, mis võimaldaksid noortel tööturul riskigrupi staatusest välja tulla.

Noored Sotsiaaldemokraadid pakuvad välja järgnevad lahendused noorte tööpuuduse vähendamiseks.

Töötukassa noortesõbralikumaks muutmine

Töötukassa, olles keskne tööturu teenuseid pakkuv asutus, mängib väga suurt rolli noorte tööpuuduse lahendamisel.

Kuna noored vajavad tihtipeale teistsugust lähenemist kui vanemad inimesed, siis tuleb luua töötukassasse eraldi noortele keskendunud spetsialistide kohad, kes oskavad nende probleeme paremini lahendada ja tegeledes pidevalt ühe sihtrühmaga on nad efektiivsemad.

Õppimiseefektiivsus on vanusegrupiti erinev ning erinevad on ka eeldused, mida koolitustelt oodatakse. Kui spetsialiseeruda koolituste pakkumisel vastavalt sihtrühma eripäradele, muutuvad

need paremaks, kuna maht ja teadmised, mis omandatakse on sihtgrupile eraldi välja töötatud. See muudab koolituse efektiivsemaks ning tagab suurema võimaluse, et noor saab omandatud teadmisi tööturul ära kasutada.

Ettevõtted saavad taotleda töötukassast palgatoetust, kuid selleks peab tööle võetud töötaja olema eelnevalt 6 kuud töötuna registreeritud. Noored on tööturul riskigrupp ja neil on tihtipeale vähese töökogemuse tõttu keerulisem tööd leida. Ettevõtetele peab andma võimaluse taotleda palgatoest noortele alates kolmandast kuust. See maandaks riske mida tööpakkuja võtab ning annaks noorele võimaluse saada varem tööle, säilitada tööharjumused ning omandada töökogemus.

Kui on olemas meetmed, mida rakendada, peab neid ka noortele kommunikeerima. Kuigi töötukassa teeb seda ka praegu, ei ole paljud noored endiselt pakutavatest võimalustest teadlikud. Noorteni jõuab läbi sotsiaalmeedia ning lisaks peab koostööd tegema koolidega, seda nii ürituste kui ka ühiskonna- ja karjääriõpetuse tundide raames. Töötukassa kodulehel tuleb eraldi välja tuua võimalused nii töötutele kui ka teistele noortele, kes võivad lähiajal silmitsi seista töötuks jäämisega.

Noorte kohta andmebaasid, mis näitavad, kas noor õpib või töötab

Tuleb luua üks ühtne andmebaas, kus oleks informatsioon kõigi noorte peamiste tegevusalade kohta ehk ühendada tuleks SAISI, maksuameti ja elanike registri info.

Oluline on, et kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajad näeks andmebaasist, kas kõik nende omavalitsuse noored õpivad või töötavad kuskil. Seejärel saaks vastavad spetsialistid (sotsiaaltöötaja, noorsootöötaja, karjäärinõustaja jne) juba edasi tegeleda nende noortega, kes ei õpi ega tööta. Omades sellist jooksvat ülevaadet on kohalikul omavalitsusel võimalik tegutseda kohe kui probleem tekib (kui noor kukub süsteemist välja ehk ei õpi ega tööta), uurida olukorda ning pakkuda välja võimalusi ja lahendusi olukorraga toimetulekuks.

Mentorlussüsteem noortele ettevõtjatele

Ettevõtlus on üks parimaid vorme eneseteostuseks. Vastavalt GEM (Global Entrepreneurship Monitor) ettevõtlusmonitooringu globaalses raportis esitatud andmetele on Eestis palju inimesi, kes on mõelnud oma ettevõtte loomisele ja paljud on seda teinud.

Eesti ettevõtlust iseloomustab asjaolu, et võrreldes teiste Euroopa riikidega jääb Eestis poole vähem ettevõtteid ellu. Seejuures on Eestis väga palju näiteid ettevõtetest, mis lõpetavad oma tegevuse juba esimese paari tegutsemisaasta järel. Noortel on oma ettevõtte loomine keerukam,

sest neil ei ole kogemusi ning ettevõtte tegevuse lõpetamine on avalikkuse silmis häbivääristatud.

Leiame, et luua tuleb noorte ettevõtjate toetusvõrgustik, mille kaudu juba kogenud ettevõtjad ja eksperdid noori juhendavad. Seejuures annavad ettevõtjad ja eksperdid noortele ettevõtlusalast nõu olenemata sellest, millises faasis on noore äriidee, alustav või arenev ettevõtte. Noore probleem peab saama lahenduse ning ta peab teadma kelle poole oma probleemidega pöörduda saab.

Vabatahtliku töö väärtustamine

Euroopa Komisjon kuulutas 2011. aasta kodanikuaktiivsust edendavaks vabatahtliku tegevuse aastaks, millega sooviti tähelepanu pöörata vabatahtliku töö väärtustamisele. 2012. aastal avalikustatud Siseministeeriumi uuring kodanikuhariduse ja vabatahtliku tegevuse kohta ütleb, et noor, kes on osalenud aktiivselt erinevate organisatsioonide töös, projektides ja paljudes teistes kodanikuühiskonna tegevuste formaatides, on tunduvalt paremate sotsiaalsete oskustega, suurema kontaktide võrgustikuga, edukam rahaasjade planeerimises ning tal on oodatust paremad oskused, mida tööandjad enim väärtustavad: loovus, kriitilisus, innovaativsus.

Lähtuvalt eeltoodust peame vajalikuks väärtustada vabatahtlikku tööd läbi vabatahtlike passide süsteemi kasutuselevõtu üle Eesti. Alates 2010. aasta lõpust Valgamaal välja antava vabatahtliku passi näol on tegemist noortele vanuses 13-26 suunatud passiga, mis on koolidest sõltumatu tõend noorte töökusest ja senisest töökogemusest. Vabatahtliku passi saab jäädvustada olulise töökogemusena kõik vabatahtlikus korras tehtud tegemised ja nende raames omandatud oskused ja teadmised (nt mõne organisatsiooni töös osalemine, mõne sündmuse korraldamisel kaasa aitamine, mõne projekti algatamine, läbi viimine, selle meeskonnas osalemine jne).

Passi juurde kuulub ka vabatahtlike andmebaas, kuhu kantakse sisse kõik noore vabatahtliku töö tunnid vastavalt passi sisulehtedel märgitud tundide arvule. Noor täidab sisulehed ise, analüüsib ennast, annab tagasisidet organisatsioonile ning samuti kirjutab organisatsioon omapoolse tagasiside noorele.

Leiame, et on äärmiselt oluline tegeleda teavitustööga vabatahtliku passi osas üle Eesti nii noorte, organisatsioonide kui ka tööandjate seas selleks, et vabatahtlikust tööst saaks aktsepteeritav töökogemus.

Karjääriõpetus kohustuslikuks õppeaineks koolidesse

Eesti tööandjad on korduvalt täheldanud, et paljudel noortel tööturule sisenejatel puuduvad nii teoreetilised kui ka praktilised kogemused, seda nii CV, kaaskirja, motivatsioonikirja koostamise kui ka tööintervjuul eneseväljendusoskuse osas. Probleemiks on ka noorte madal teadlikus töötukassast ja selle pakutavatest teenustest ning alternatiivsetest haridustee jätkamise võimalustest Eestis.

Nimetatud probleemide lahendusena näeme kohustusliku karjääriõpetuse sisseviimist üldhariduskoolides ning kutsekoolides. Karjääriõpetus peaks olema koolides kohustuslik 9. ja 11. klassis. Põhikooli lõpus oleks õppeaine eesmärk valmistada noori ette põhikooli lõpu järgsete õppesuundade valikuks ning õpetada neile algteadmisi tööturu mehhanismidest. Just põhikooli lõpus teeb noor oma esimese olulise valiku edasise haridustee suhtes ning karjääriõpetus oleks see õppeaine, mis aitaks kaasa teadvustatud valiku tegemisele. 11. klassis oleks õppeaine eesmärk anda noortele edasi rohkem praktilisi oskusi, millega muudetakse tööturule sisenemine õpilastele kergemaks.

Karjääriõpetuse õppekava peab sisaldama järgnevaid teemasid:

- Eneseesitlemine: CV koostamine, motivatsioonikiri, avalik esinemine, töövestluse läbimängimine
- Vabatahtliku töö tutvustamine
- Sotsiaalsete ettevõtete loomine
- Karjäärisobivuse testid
- Ülevaade riiklikust tööturupoliitikast (institutsioonid, peamised seadused jne)
- Gümnaasiumide, kutsekoolide, rakenduskõrgkoolide, ülikoolide ja täienduskursuste tutvustus
- Töövarjupäev (töövarjupäeva analüüs)
- Erinevate elukutsete tutvustamine

Tähelepanuta ei saa jätta ka kutseõppureid. Kutsekoolides peaks rõhku pöörama sellele, et erialaõppurid saaksid praktilised oskused enda tutvustamiseks tööturul ning teadmised eraettevõtte loomiseks.

Koolikohustuse tõstmine

Üks võimalikke lahendusi noorte tööpuuduse vähendamiseks on koolikohustuse tõstmine kuni 18. eluaastani või kuni kutsekvalifikatsiooni saavutamiseni. Sellisel juhul tuleb riigil pöörata

suuremat tähelepanu erivajadustega õpilastele, kes kuuluvad koolist väljalangevuse riskigruppi. Kui koolikohustus tõsta 18. eluaastani või kutsekvalifikatsiooni omandamiseni, peab riik garanteerima, et omavalitsused on suutlikud toetama koole sotsiaalpedagoogide palkamisel ning nende töö viljakamaks muutmisel. Täna tegeletakse sellega ainult põhikoolis, kuna sellel tasandil on kooliharidus kohustuslik.

Samuti annab pikenenud koolitee lootust, et noor inimene omandab lisaks põhikoolis omandatud teadmistele ka ametialase oskuse, mis soodustab töökoha saamist. Vältimaks õpilaste nn “läbivedamise” pikendamist, vajavad noored koolikohustuse tõstmisega paralleelselt karjääriõpetust, läbi mille saaksid noored paremad suunised selleks, kuidas pikenenud kooliteed mõistlikult kasutada.

Noored Sotsiaaldemokraadid leiavad, et kui antud lahendusi pakkuda tervikpaketina, siis on võimalik vähendada noorte tööpuudust samale tasemele, kui see on ülejäänud vanuserühmades ning on loodud ka eeldused, et noored ei oleks enam tööturul riskigrupiks.